

EUMARGINS. Barriers or bridges?

Processos d'inclusió/exclusió de joves adults immigrants a Europa

Oriol Romaní

En aquest projecte, coordinat pel Departament de Sociologia i Geografia Humana de la Universitat d'Oslo, hi participen sis institucions més de recerca de Göteborg, Londres, Nancy, Gènova, Tallin i Barcelona. L'equip d'aquesta última ciutat, gestionat pel Grup Igia, té dos investigadors principals, Carles Feixa (UdL) i Oriol Romaní (URV).¹ El projecte està finançat pel Seventh Framework Programme for Research and Technological Development (FP7), de la Unió Europea, té una durada de tres anys (octubre 2008 – octubre 2011) i pretén aportar el seu coneixement per a les recomanacions polítiques sobre aquest tema en l'àmbit europeu.

Durant la primera part del projecte, cada un dels set països/ciutats participants va fer un estat de la qüestió a partir de les dades secundàries existents, i partint d'un esquema comú en què, a més d'una introducció i unes conclusions, s'anàlitzava el context històric de les migracions, on se situava la població dels joves adults migrants; el context semàntic, és a dir, les concepcions sobre els joves migrants que es poden trobar en diferents estudis, però també en la literatura o els *mass media*; el context jurídic i polític, del qual no s'excloïa la societat civil; el context socioeconòmic, que incloïa el rol dels joves migrants a l'economia formal i informal, i les seves relacions amb el mercat de treball, així com amb el sistema escolar; les condicions de vida i de salut; les xarxes socials i la participació; cultura, religió i identitat; discriminació, racisme i altres actituds, i les relacions entre immigració i delicte. Com a resultat d'aquests estats de la qüestió i de la seva anàlisi comparativa, es va publicar un primer volum (Fangen *et alii*, 2010), en el qual la nostra aportació es pot veure al segon capítol (Feixa *et alii*, 2010).

La segona part del projecte va consistir en el treball de camp a cada un dels set llocs europeus participants, per tal d'esbrinar quins aspectes i condi-

1. En el projecte hi han participat també Andrea Latorre (Grup Igia), Alexis Rodríguez (becari URV), Laura Porzio (CSIC), Nadia Hakim (becària Grup Igia), Neil Willet (Grup Igia) i Roser Nin (UdL).

cions dels processos d'immigració dels joves adults en cada un dels contextos on aquests van anar a parar podien haver condicionat la situació d'aquests nois i noies dins el *continuum* inclusió-exclusió social. Malgrat l'heterogeneïtat disciplinària de l'equip transnacional (sociòlegs, antropòlegs, treballadors socials, politòlegs, economistes...) hi va haver l'acord de crear dades sobre la qüestió a partir d'una metodologia qualitativa, que pretenia fer una etnografia multisituada (Marcus, 1995), però tenint en compte l'Extended Case Method de Burawoy (2009): es tracta de combinar entrevistes en profunditat, com a eina clau de la recerca, i situar aquestes entrevistes en el context de la vida quotidiana de la persona entrevistada mitjançant observació participant, converses informals, fonts documentals... En fi, intentar fer el més aproximat a una etnografia clàssica, però tenint en compte que s'havia de comparar entre les diferents localitats compromeses al projecte, cosa que exigia algun tipus d'estructura coherent, que és el que s'havia començat a bastir amb els estats de la qüestió de la primera part. Es va encarregar a cada un dels participants la confecció de trenta entrevistes en profunditat amb l'orientació que acabo d'esmentar, a més de tres històries de vida, centrades en els diferents aspectes que analitzàvem. Finalment, cada un dels equips, després del procés d'anàlisi transversal de tot el material (recordem-ho: més de 200 entrevistes i de vint històries de vida, a més de material gràfic, documental, etc.), es va centrar en la redacció del tema escollit: marc teòric inicial (Suècia); les migracions i els termes de la inclusió (Anglaterra); mercat de treball (França); educació (Estònia); participació (Catalunya); identitat (Itàlia), i l'anàlisi comparativa final (Noruega). Una part d'aquest material es pot veure al web del projecte (www.iss.uio.no/forskning/eumargins/). Tots aquests materials constitueixen el contingut del segon volum que es publicarà com a fruit d'aquesta recerca aquest mateix any (Fangen *et alii*, 2011).

Com que els aspectes tractats són molts, faré una breu referència al tema del qual ens vam encarregar el "Catalonia-Spanish team", que ha estat el de la participació. Relacionàvem el creixement de la vulnerabilitat i la incertesa dels joves en el món globalitzat amb el sorgiment de noves formes de participació social i política (Blossfeld *et alii*, 2005). Emmarcàvem l'anàlisi en el *continuum* entre participació formal (que inclou la política i l'associacionisme cívic) i informal, centrada sobretot en les xarxes socials i la participació en actes, manifestacions, que no han d'implicar per força, en principi, una continuïtat o compromís permanent (Harris, 2010).

Pel que fa a la participació política, els joves adults immigrants tendeixen a participar menys que els autòctons en la política formal, amb la matisada excepció dels països escandinaus, i la influència de factors de gènere i classe en el seu grau de participació. Però participar no vol dir sempre sentir-se inclòs; a partir del que diuen molts dels nostres protagonistes, hem de lligar participació a ciutadania, no solament perquè vulguin gaudir de tots els drets i deures, sinó sobretot per sentir-se reconeguts, per no continuar sent uns “altres” i començar a sentir-se part d’un altre tipus de “nosaltres” més inclusiu i més coherent amb la realitat multicultural de les nostres societats europees.

En canvi, participen més en activitats associatives i voluntàries, perquè els semblen més accessibles i segurament més efectives. Hem pogut constatar, però, el contrast entre aquells que treballen més amb la seva comunitat i aquells la participació cívica dels quals segueix més el model de la societat d’acollida. Segurament aquest contrast reflecteix diferents posicions en el mode d’inclusió a la societat corresponent, respectivament, a l’“aculturació selectiva” i a l’“aculturació plena”, segons el model d’integració segmentada de Portes *et alii* (1993, 2007).

En l’àmbit informal, es confirma que la participació en xarxes socials de parents, amics, veïns, és clau per garantir certs nivells d’inclusió social, i depenent d’allò que es vehiculi a aquestes xarxes, de la seva densitat, obertura i altres característiques, i depenent també de les relacions d’aquestes xarxes amb els diferents tipus d’estats, es podrà facilitar la circulació i l’accés a determinats capitals socials i culturals, que constitueixen factors de suport als processos d’inclusió social dels joves migrants. En aquest sentit, resulta significativa la seva participació en xarxes transnacionals (Romaní *et alii*, 2011).

Els recents processos polítics dels països àrabs i el moviment dels “indignats”, malgrat no ser aquest un fenomen estrictament juvenil —encara que els joves hi tenen un clar protagonisme— i tampoc una qüestió específica dels joves migrants —malgrat que dins seu poden exercir clarament la seva participació—, demostren la importància de la participació informal com un element clau de la participació juvenil en les societats contemporànies.

En aquests moments estem realitzant la darrera fase del projecte, que consisteix en la disseminació dels resultats, la discussió amb els responsables polítics de cada lloc, la presentació a instàncies acadèmiques i socials, etc.

Referències

a) Recerca:

- FANGEN, K.; FOSSAN, K.; MOHN, F. A. [eds.] (2010). *Inclusion and exclusion of young adult migrants in Europe. Barriers and bridges*. Surrey (Anglaterra) / Burlington (EUA): Ashgate.
- FANGEN, K. et alii [eds.] (2011). *Young adult migrants lives in seven European cities*. Londres: Palgrave.
- FEIXA, C.; ROMANÍ, O.; HAKIM, N.; LATORRE, A.; PORZIO, L.; RODRÍGUEZ, A. (2010). "Spain: Irregular lives in the southern rim of Europe", a: FANGEN et alii (2010): 17- 49.
- ROMANÍ, O.; FEIXA, C.; LATORRE, A. (2011). "Being heard or being seen. To participate or not to participate", a: FANGEN et alii (2011).

b) Altres:

- BLOSSFELD, H. P.; KLIJZING, E.; MILLS, M.; KURZ, K. [eds.] (2005). *Globalizations, uncertainty and youth in society*. Londres: Routledge.
- BURAWOY, Michael (2009). *Extended case method. Four countries, four decades, four great transformations and one theoretical tradition*. Berkeley: University of California Press.
- MARCUS, George E. (1995). "Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography". *Annual Review of Anthropology*, 24: 95-117.
- HARRIS, A.; WYN J.; YOUNES, S. (2010). "Beyond apathetic or activist youth: «Ordinary» young people and contemporary forms of participation", *Young*, 18 (1): 9-32.
- PORTES, A.; ZHOU, M. (1993). "The new second generation: segmented assimilation and its variants". *The Annals of American Academy of Political and Social Science*, 530, 1: 74-96.
- PORTES, A.; FERNÁNDEZ-KELLY, P. (2007). "Sin margen de error: determinantes del éxito entre hijos de inmigrantes crecidos en circunstancias adversas". *Migraciones*, 22: 47-78.